

Rijksoverheid

Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de Milieueffectrapportage voor het programma Integraal Riviermanagement

versie 9 januari 2020 — status: definitief

Luchtfoto van de rivier de Rijn

Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de Milieueffectrapportage voor het programma Integraal Riviermanagement

versie 9 januari 2020

Inhoud

- 1 Inleiding 6**
  - 1.1 Aanleiding: opgaven in het rivierengebied 6
  - 1.2 Integraal Riviermanagement 6
  - 1.3 Onderzoek 8
  - 1.4 Notitie Reikwijdte en Detailniveau 9
  - 1.5 Leeswijzer 9

- 2 Welke keuzes worden voorbereid? 10**
  - 2.1 Inleiding 10
  - 2.2 Strategische beleidskeuzes 10
  - 2.3 Bestaande beleidsdoelstellingen 11
  - 2.4 Andere doelstellingen 12
  - 2.5 Wat legt het programma vast? 12

- 3 Over welke wateren gaat het Integraal Riviermanagement? 13**
  - 3.1 Algemeen 13
  - 3.2 Boven-Rijn, Waal en Merwedde 14
  - 3.3 Pannerdensch Kanaal, Nederrijn en Lek 15
  - 3.4 IJssel 15
  - 3.5 Zwarte Water 16
  - 3.6 Overijsselse Vecht 16
  - 3.7 Maas 16

- 4 Onderzoek naar beleidsopties 18**
  - 4.1 Algemeen 18
  - 4.2 Ontwikkeling van alternatieven 18
  - 4.3 Nul-alternatief 19

- 5 Te onderzoeken effecten 21**
  - 5.1 Werkwijze 21
  - 5.2 Hoogwaterveiligheid 22
  - 5.3 Riviermorfologie 22
  - 5.4 Natuur 23
  - 5.5 Bodem en zoetwater 23
  - 5.6 Ruimtelijke kwaliteit 24
  - 5.7 Scheepvaart 25
  - 5.8 Landbouw 25
  - 5.9 Wonen, werken, recreëren 26
  - 5.10 Duurzaamheid 26
  - 5.11 Overzicht 27

- 6 Procedure en besluitvorming 28**
  - 6.1 De besluitvormingsprocedure 28
  - 6.2 Betrokken partijen 29
  - 6.3 Informatie en zienswijzen 30

1 Inleiding

1.1 Aanleiding: opgaven in het rivierengebied

Nederland ligt in de delta van de Rijn en de Maas, grote rivieren die door ons land lopen en uitmonden in zee. De Rijn en Maas zijn economisch, ecologisch en recreatief belangrijk en beeldbepalend voor Nederland. Diverse ontwikkelingen zetten het riviersysteem onder druk. Het klimaat verandert: de zeespiegel stijgt, er komt meer water via de rivieren ons land binnen, er is sprake van extremere regenval en langere perioden van droogte en hitte. Het riviersysteem zelf is door menselijke ingrepen uit evenwicht geraakt: het zomerbed schuurt uit en de uiterwaarden slibben op. Met name de erosie van het zomerbed zorgt op de ongestuwde riviertrajecten voor lagere waterstanden bij lagere afvoeren. Hierdoor ondervindt de scheepvaart hinder van lage waterstanden, wordt de inlaat van zoetwater naar het regionale watersysteem moeilijker en verdrogen uiterwaarden. In het Nederlandse deel van het stroomgebied van de Rijn en Maas spelen hierdoor verschillende grote opgaven op het gebied van waterveiligheid, scheepvaart, natuur, waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid, wonen, werken en recreatie.

Een veilige afvoer van het water van de Rijn en de Maas naar zee is nodig om te kunnen voldoen aan de normen voor waterveiligheid. Dat is een cruciale voorwaarde voor alle gebruikers en activiteiten in het rivierengebied. Als gevolg van klimaatverandering moet er in het geval van hevige regenbuien en hoogwatersituaties een toenemende hoeveelheid water worden afgevoerd. Er is daarom een grotere afvoercapaciteit nodig. Deze opgave wordt aangepakt met een krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming zoals is vastgelegd in het de voorkeursstrategie rivieren van het Deltaprogramma en het Nationaal Waterplan 2016–2021. Ook kunnen zich als gevolg van klimaatverandering periodes van droogte voordoen. Het is in verband met de waterveiligheid ook nodig dat er dan voldoende water in de rivieren is om er bijvoorbeeld voor te zorgen dat dijken niet verzakken.

De rivieren vormen ook belangrijke corridors voor de scheepvaart. Een groot deel van het (inter)nationale goederenvervoer via Nederland gaat over water. Er is op de rivieren nog voldoende ruimte om meer en vaker goederen per schip te vervoeren. Dit biedt kansen om het goederenvervoer over de weg te verminderen. Voor het veilig, vlot en duurzaam transport over water is de bevaarbaarheid van de rivieren, waaronder voldoende vaardiepte, het functioneren van sluizen en stuwen, juiste brughoogtes en de aanwezigheid van binnenhavens en ligplaatsen belangrijk. Als gevolg van een dalende rivierbodem neemt de bevaarbaarheid voor een deel van de rivieren bij laagwater af.

Het rivierwater is een belangrijke bron van zoetwater voor mens, dier, natuur en industrie. De beschikbaarheid van water met de juiste kwaliteit is van grote waarde. Ook het beheer van de rivierbodem en de uiterwaarden vraagt aandacht. Er ligt een opgave om te komen tot een ecologisch gezond en toekomstbestendig riviersysteem, waarin hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie.

1.2 Integraal Riviermanagement

Het Rijk streeft samen met provincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke organisaties naar een veilig en aantrekkelijk rivierengebied. Met voldoende schoon en gezond water en met meer ruimtelijke kwaliteit voor wonen, werken en recreatie. Zij geven samen invulling aan de ambitie voor een integrale aanpak van de opgaven met het Programma Integraal Riviermanagement (IRM). Ook andere partijen die opgaven en belangen hebben in het rivierengebied worden van harte uitgenodigd mee te werken aan deze ambitie. Partijen zoals natuurorganisaties, de zand- en grindwinners en belangen-

vertegenwoordigers, bijvoorbeeld van de binnenvaartsector. Alle partijen werken gezamenlijk aan een veilig, functioneel en aantrekkelijk rivierengebied dat klaar is voor de uitdagingen van de 21e eeuw.

Het Programma Integraal Riviermanagement richt zich op de opgaven en kansen in het rivierengebied in de periode tot 2050. Met een doorkijk naar 2100. Nieuwe waterveiligheidsnormen, laagwaterproblematiek, het faciliteren van scheepvaart, duurzame zoetwatervoorziening en een goede ecologische waterkwaliteit en natuur - ook bij langdurige perioden van droogte - zijn opgaven die zowel positief als negatief met elkaar kunnen interacteren. Om doordachte keuzes te kunnen maken voor maatregelen die in het rivierengebied worden genomen, wordt een integrale visie op het rivierengebied ontwikkeld. Hierin worden de opgaven in samenhang gezien.

In de visie wordt een integrale analyse van het riviersysteem gemaakt en wordt aandacht besteed aan de afvoercapaciteit en de bodemligging van de rivieren. Ook functies van en langs de rivieren, zoals scheepvaart, natuur en ecologische waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijk economische ontwikkelingen komen aan bod. Het doel van de analyse is te komen tot een toekomstbestendig riviersysteem dat meervoudig bruikbaar is en als systeem goed functioneert. Toekomstige maatregelen moeten niet op zichzelf staan, maar passen bij het gedrag van de rivier en recht doen aan de diverse rivierfuncties. Zij moeten onderdeel vormen van een logisch geheel en passen binnen het eindbeeld van de rivier.

Delta van de Rijn en de Maas bij de Biesbosch

Voor een groot deel wordt voortgebouwd op het huidige beleid en op ontwikkelingen binnen de verschillende beleidsterreinen. Daarnaast wordt rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld ontwikkelingen van het klimaat en bodemerosie. Voor een aantal beleidsterreinen is nog een nadere aanscherping van het beleid nodig of moet zelfs nieuw beleid worden ontwikkeld. Op basis van de integrale visie op de rivieren kunnen samenhangende keuzes voor maatregelen worden gemaakt voor de periode van 2028-2032 met een doorkijk naar de periode 2033-2050. Het Integraal Riviermanagement biedt hiervoor het beleidsmatige fundament.

De visie vormt het fundament op basis waarvan indicatieve maatregelen en hun locatie voor de periode van 2028 tot 2032 worden bepaald en voor de doorkijk naar maatregelen die vervolgens in de periode tot 2050 kunnen worden genomen. In de visie komen de verschillende thema's bij elkaar.

Concreet omvat het Programma Integraal Riviermanagement:

- Een integrale visie op het rivierengebied;
- Beleidskeuzes voor afvoercapaciteit en rivierbodemplugging;
- Globale locatie en type maatregelen waarmee de toekomstvisie kan worden bereikt;
- Uitvoeringsparagraaf met verantwoordelijkheden en bekostiging.

Het Programma Integraal Riviermanagement vormt op deze manier ook de herijking van de voorkeursstrategie Rivieren in het kader van het Deltaprogramma. Het streven is het Programma Integraal Riviermanagement in 2022 vast te stellen in een Programma onder de Omgevingswet.

Raakvlakken

Bij het opstellen van het Programma Integraal Riviermanagement wordt rekening gehouden met veranderingen in het waterbeleid die het Rijk momenteel in voorbereiding heeft. Rijk en provincies dragen beide verantwoordelijkheden voor het natuurbeleid en natuurbeheer in de Rijkswateren. Het Rijk is verantwoordelijk voor het waterbeleid en waterbeheer van het hoofdwatersysteem en het hoofdvaarwegennet in Nederland. Het waterbeleid voor het hoofdwatersysteem wordt iedere zes jaar herzien. De eerstvolgende herziening wordt vastgelegd in het Nationaal Water Programma (NWP) 2022 - 2027, met een vooruitblik naar 2050. Ook wordt het Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (Bprw) opgesteld. Wanneer de Omgevingswet van kracht wordt is er in plaats van het NWP en het Bprw één Nationaal Water Programma voorzien. Aangezien de Omgevingswet in 2021 van kracht wordt, werkt het Rijk vooruitlopend hierop aan het Nationaal Water Programma 2022 - 2027. In dit programma legt het Rijk de strategische doelen van het nationale waterbeleid op hoofdlijnen vast voor de periode 2022 - 2027, met een vooruitblik naar 2050. Ook worden het beheer en de maatregelen aan de Rijkswateren beschreven. De voorbereiding van het Nationaal Water Programma loopt (deels) parallel met de voorbereiding van het Programma Integraal Riviermanagement. Het Nationaal Water Programma legt het beleid voor de Rijkswateren vast. De hoofdlijnen van dit beleid moeten ook in het NWP worden vastgelegd. Dit gaat in ieder geval over de doelen van Integraal Riviermanagement, de beleidskeuzes die worden voorbereid en een verwijzing naar de uitwerking daarvan in een apart Programma onder de Omgevingswet voor Integraal Riviermanagement. Bij de voorbereiding van het Programma Integraal Riviermanagement wordt aandacht besteed aan de afstemming van beide programma's. Het beleid voor het hoofdvaarwegennet ligt nu vast in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en straks in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). In de NOVI legt het Rijk op hoofdlijnen haar omgevingsbeleid op hoofdlijnen vast. Dit gaat dus om alle onderwerpen die onderdeel zijn van het Programma Integraal Riviermanagement. Dit omgevingsbeleid, vastgelegd in de NOVI, wordt verder uitgewerkt in verplichte (bijvoorbeeld NWP) en onverplichte (bijvoorbeeld IRM) Programma's onder de Omgevingswet.

Daarnaast lopen ook nog verschillende uitvoeringsprogramma's die invulling geven aan wettelijke taken, zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma, de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en het beheer- en onderhoudsprogramma van Rijkswaterstaat.

1.3 Onderzoek

Het Programma Integraal Riviermanagement en de keuzes die hierin worden vastgelegd dienen goed te worden onderbouwd. Ten behoeve hiervan worden verschillende onderzoeken uitgevoerd.

Er wordt onderzoek gedaan naar de effecten van principe-maatregelen op het milieu. De milieueffecten worden beschreven in een milieueffectrapport (MER). Omdat het over een plan gaat, en nog niet over concrete projecten, wordt het MER een plan-MER genoemd.

Om te voorkómen dat de biodiversiteit in Europa achteruitgaat, wordt de natuurbescherming in Europees verband aangepakt. Alle EU-lidstaten hebben Natura 2000-gebieden aangewezen om bepaalde diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving te beschermen en om de biodiversiteit te behouden. In Nederland zijn grote delen van de natuur langs en in de rivieren aangewezen als Natura 2000-gebied. De Nederlandse Natura 2000-gebieden worden beschermd op basis van de Wet Natuurbescherming. De principe-maatregelen die in het kader van het Programma Integraal Riviermanagement worden voorgesteld kunnen invloed hebben op deze beschermde Natura 2000-gebieden. Het is daarom op grond van de Wet Natuurbescherming verplicht een zogeheten ‘Passende Beoordeling’ uit te voeren. In het kader hiervan worden de effecten van de indicatieve maatregelpakketten op Natura 2000-gebieden onderzocht. De resultaten hiervan worden opgenomen in het plan-MER.

De realisatie van de maatregelen die uiteindelijk in het kader van het Programma Integraal Riviermanagement worden vastgesteld vergt aanzienlijke overheidsinvesteringen. Om bewuste keuzes te kunnen maken over de besteding van de beschikbare middelen aan de afvoercapaciteit en de bodemligging van de rivieren, en aan functies van en langs de rivieren - zoals scheepvaart, natuur en ecologische waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijk economische ontwikkelingen - worden niet alleen de milieueffecten van de principe-maatregelen in kaart gebracht, maar ook de effecten op de welvaart van Nederland. Dit wordt gedaan door een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) uit te voeren. Hiermee worden maatschappelijke voor- en nadelen van beleidskeuzes integraal en objectief in beeld gebracht. De MKBA wordt uitgevoerd conform de leidraad die het Centraal Planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving hiervoor hebben opgesteld.

De informatie uit bovenstaande onderzoeken wordt betrokken bij de te maken beleidskeuzes en de samenstelling van de indicatieve maatregelpakketten in het Programma Integraal Riviermanagement. Na vaststelling van het Programma kan een start worden gemaakt met de uitvoering van deze maatregelen. Er worden dan meer gedetailleerde ontwerpen gemaakt. Ten behoeve van de besluitvorming hierover wordt voor de meeste projecten weer een MER opgesteld, waarin de milieueffecten van de maatregelen meer gedetailleerd worden onderzocht. Omdat dit type MER concrete projecten betreft, wordt dit een project-MER genoemd.

1.4 Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Het opstellen van het plan-MER vindt plaats in het kader van een plan-m.e.r.-procedure. Deze procedure is gestart met het publiceren van voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Het doel van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau is om eenieder te informeren over de achtergrond van de problematiek en het Integraal Riviermanagement waar het plan-MER betrekking op heeft. Ook beschrijft de notitie welke milieueffecten in beeld worden gebracht en op welk detailniveau.

1.5 Leeswijzer

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau is - na deze inleiding - als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 gaat in op het Integraal Riviermanagement. Het hoofdstuk beschrijft op hoofdlijnen de keuzes die moeten worden gemaakt om het Integraal Riviermanagement in te kunnen vullen.
- Integraal Riviermanagement gaat niet over alle wateren in Nederland. Hoofdstuk 3 geeft aan over welke wateren Integraal Riviermanagement gaat en beschrijft kort het karakter van deze wateren.
- Om besluiten te kunnen nemen over Integraal Riviermanagement is veel informatie nodig. Er wordt daarom uitgebreid onderzoek uitgevoerd. Hoofdstuk 4 gaat in op de aard van dit onderzoek en beschrijft de stappen die in het onderzoek worden gezet.
- De maatregelen die in het kader van Integraal Riviermanagement worden overwogen kunnen effecten met zich mee brengen. Die effecten moeten worden onderzocht. Hoofdstuk 5 beschrijft op hoofdlijnen om welke effecten het kan gaan.
- Hoofdstuk 6 gaat in op de manier waarop besluiten over Integraal Riviermanagement worden genomen. Ook wordt beschreven welke partijen hierbij betrokken zijn.

2 Welke keuzes worden voorbereid?

2.1 Inleiding

Om invulling te kunnen geven aan het Integraal Riviermanagement wordt een integrale visie op het rivierengebied ontwikkeld, ingevuld met principe-maatregelen. De visie beschrijft de ontwikkeling van het rivierengebied tot 2050. Gezien het langjarige karakter van de visie, wordt ernaar gestreefd indicatieve maatregelpakketten met een adaptief karakter samen te stellen. Dit biedt de mogelijkheid voor bestuurlijke bijsturing van de indicatieve maatregelpakketten bij veranderende omstandigheden. In de visie komen verschillende thema's bij elkaar: waterveiligheid, scheepvaart, natuur en ecologische waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en ruimtelijk economische ontwikkelingen. De visie wordt gemaakt op basis van te verwachten ontwikkelingen op de verschillende beleidsterreinen en autonome ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en economische groei. Voor een groot deel bouwt de visie voort op het huidige beleid op de verschillende thema's. Voor een aantal beleidsterreinen is een nadere aanscherping van het beleid nodig of moet nieuw beleid worden ontwikkeld.

Er is daarbij onderscheid gemaakt in drie categorieën:

- Beleid waarvoor strategische beleidskeuzes nodig zijn in het kader van Integraal Riviermanagement;
- Beleid waarvoor reeds beleidsdoelstellingen geformuleerd zijn, inclusief uitwerking in opgaven en bijbehorende maatregelen;
- Andere beleidsdoelstellingen waar maatregelen die in het kader van het Programma Integraal Riviermanagement genomen worden een bijdrage aan leveren.

In de volgende paragrafen worden deze categorieën toegelicht.

2.2 Strategische beleidskeuzes

Op het gebied van afvoercapaciteit en de rivierbodempligging moeten nieuwe strategische keuzes worden gemaakt. Deze beleidskeuzes zijn noodzakelijk voor de duurzame instandhouding van andere rivierfuncties, zoals scheepvaart, natuur, waterbeschikbaarheid, etc.

Afvoercapaciteit

Behoud en uitbreiding van de afvoercapaciteit van de rivieren bij hoogwatersituaties kan gerealiseerd worden door middel van rivierverruiming. Dit leidt tot waterstandsverlaging. De waterstandsverlaging kan worden benut om dijkverhogingen te beperken en ongewenste hydraulische knelpunten op te lossen. De waterstandsverlaging kan ook worden ingezet om andere functies mogelijk te maken. Het kan bijvoorbeeld gaan om compensatie voor maatregelen die juist leiden tot waterstandverhoging, zoals natuurontwikkeling in de uiterwaarden, buitendijkse dijkversterking, verhoogde rivierbodempligging of maatregelen ten behoeve van de bevaarbaarheid van de rivier. Ook de rivierbeheerder heeft ruimte nodig om beheer uit te kunnen voeren. Rivierverruiming kan gerealiseerd worden door het graven van geulen, de aanleg van retentiegebieden, dijkverlegging, zomerbedverbreding of -verdieping, het doorstroombaar maken van landhoofden van bruggen, etc.. In het kader van het Programma Integraal Riviermanagement wordt een beleidskeuze gemaakt over de mate van rivierverruiming en de eventuele toedeling van centimeters waterstanddaling naar bepaalde functies en het rivierbeheer.

Rivierbodempligging

De laatste jaren is er steeds meer bekend geworden over processen van erosie en sedimentatie en de invloed hiervan op de rivierbodem. In de afgelopen eeuw is de rivierbodem door erosie en afname van aanvoer van sediment op veel plaatsen langs de Rijntakken met 1 tot 2 meter gedaald. Door het dalen van de bodem ontstaan drempels bij kunstwerken en vaste lagen omdat deze niet dalen. Bij laagwaterstanden ontstaan hier ondiepten die problemen op kunnen leveren voor de scheepvaart. Met het dalen van de bodem, dalen ook de laagwaterstanden in de rivieren. Hierdoor verdrogen de uiterwaarden en vermindert de kwaliteit van de aanwezige natuur en het oppervlaktewater. Ook kunnen door de bodemdaling inlaten voor de zoetwatervoorziening te hoog komen te liggen ten opzichte van het waterpeil en kunnen risico's ontstaan voor de stabiliteit van dijken. Op andere plekken is sprake van een stijgende bodem of van lokale sedimentatie op locaties waar in het verleden maatregelen zijn uitgevoerd in het rivierbed. Dit kan gevolgen hebben voor de waterveiligheid of scheepvaart. Door de veranderingen kunnen zich ook effecten voordoen op de afvoerverdeling van het water, zowel in hoog- als laagwatersituaties. De vraag is of de daling of stijging van de bodem zich kan voortzetten en de hierdoor ontstane problemen per thema opgelost moeten worden, of dat er structureel moet worden ingegrepen met maatregelen op systeemniveau. Het stoppen, beperken of tenietdoen van bodemerosie in het zomerbed kan bereikt worden met actief rivierbodembeheer of herinrichtingsmaatregelen in de rivier. Hierbij is ook de beheerbaarheid van de rivier belangrijk. Er wordt daarom in het kader van het Programma Integraal Riviermanagement een beleidskeuze gemaakt worden over de ligging van de rivierbodem.

2.3 Bestaande beleidsdoelstellingen

De doelstellingen op het gebied van robuuste rivier natuur, het behouden en uitbreiden van de afvoercapaciteit, het onderhouden en verbeteren van de vaarweg en het bereiken en behouden van de bodempligging worden meegenomen bij het Integraal Riviermanagement.

Robuuste rivier natuur

In 2018 is de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) gestart. In deze PAGW wordt in beeld gebracht wat er nodig is om in 2050 tot een robuust systeem in het rivierengebied te komen vanuit het oogpunt van natuur en ecologische waterkwaliteit. Het voornemen wordt vastgelegd in het Nationaal Water Programma (NWP) 2022 - 2027. De beleidskeuzen die in het NWP worden verwoord, zijn bepalend voor het Integraal Riviermanagement. Bij het Integraal Riviermanagement wordt ernaar gestreefd de PAGW-doelen voor het plangebied van het Programma Integraal Riviermanagement te realiseren.

Voor het realiseren van de bedoelde rivier natuur is in de PAGW een aantal inrichtingsopgaven geformuleerd. Het gaat onder andere om het versterken van de natuurlijke dynamiek van het riviermilieu. Door het gebrek aan natuurlijke dynamiek is de variatie in leefgebieden sterk afgenomen, ontbreken goede verbindingen tussen verschillende leefgebieden en is er onnatuurlijk hoge- of juist lage dynamiek. Daarnaast richt het zich op het bestrijden van de structurele erosie van het zomerbed en verdroging van het winterbed die hierdoor ontstaat. Het realiseren van de gehele opgave PAGW in het plangebied van Integraal Riviermanagement is uitgangspunt voor het realiseren van Integraal Riviermanagement. De locatie en vormgeving van maatregelen wordt besproken met de regionale partners en in samenhang met de realisatie van de andere doelen gezien.

Op dit moment wordt het programma voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) uitgevoerd. De doelstelling van de KRW is dat uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van alle wateren zowel chemisch (schoon) als ecologisch (geзд) op orde moet zijn. Ook zijn er Natura 2000-gebieden vastgesteld, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd voor beschermde soorten en habitats. Maatregelen die nu al zijn benoemd en vastgelegd in het kader van de Kaderrichtlijn Water en de beheerplannen voor Natura 2000 vormen een gegeven en vertrekpunt. De PAGW gaat erover wat er tot 2050 aanvullend op de Kaderrichtlijn Water nodig is om tot robuuste rivier natuur te komen. De PAGW blijft afzonderlijk bestaan en richt zich naast het rivierengebied ook op de andere grote wateren in Nederland. Binnen de PAGW worden de maatregelen voor het rivierengebied die uit Integraal Riviermanagement komen gewogen op kansen voor de PAGW.

2.4 Andere doelstellingen

Het Programma Integraal Riviermanagement draagt ook bij aan andere doelstellingen. Het gaat hierbij om het behalen van doelstellingen voor:

- zoetwaterbeschikbaarheid;
- verbeteren van de bevaarbaarheid;
- ruimtelijke kwaliteit;
- ruimtelijk-economische ontwikkelingen;
- natuuropgaven;
- klimaatadaptatie;
- waterveiligheid;
- andere doelstellingen, zoals bijvoorbeeld energietransitie.

Voor deze onderwerpen wordt onderzocht of en in welke mate de indicatieve maatregelpakketten kunnen bijdragen aan het behalen van deze beleidsdoelen.

2.5 Wat legt het programma vast?

In het Programma onder de Omgevingswet voor IRM wordt een integrale visie op rivierengebied vastgelegd, waarin ook de beleidskeuzes afvoercapaciteit en bodemligging een plek hebben. Daarnaast zullen maatregelen worden benoemd. Het gaat hierbij om een combinatie van maatregelen om invulling te geven aan ambities die volgen uit de strategische beleidskeuzes 'afvoercapaciteit' en 'rivierbodempligging'. Dit kunnen lokale maatregelen zijn of systeemmaatregelen, zoals rivierverruimende maatregelen en maatregelen ten aanzien van sedimentmanagement.

Gezien het langjarige karakter van het programma betreffen het indicatieve maatregelenpakketten met een adaptief karakter. Periodiek wordt bekeken of het programma aangepast moet worden aan eventuele nieuwe ontwikkelingen.

Ten aanzien van in ieder geval rivierverruimende maatregelen wordt het type maatregel en hun globale locatie in het Programma onder de Omgevingswet opgenomen. Hiermee biedt het Programma Integraal Riviermanagement een kader en de onderbouwing van nut en noodzaak voor de uitwerking van de maatregelen in latere projecten.

Ook wordt van de rivierverruimende maatregelen in het Programma weergegeven waar de centimeters waterstandsval die worden gerealiseerd voor worden benut, bijvoorbeeld natuurontwikkeling, beheer van waterveiligheid. Voor de waterveiligheid kan een waterstandslin worden vastgelegd waarmee de dijkbeheerders rekening kunnen houden bij het dijkontwerp. Op welke manier deze waterstanden worden vastgelegd is onderdeel van het besluitvormingsproces.

Tot slot wordt in het Programma onder de Omgevingswet voor IRM ook afspraken gemaakt over de werkwijze. Hierbij kan worden gedacht aan afspraken over beheer en procesafspraken over de uitvoering.

3 Over welke wateren gaat het Integraal Riviermanagement?

3.1 Algemeen

Het Integraal Riviermanagement (IRM) richt zich op opgaven in het rivierengebied van zowel Rijk als regio. Concreet richt de visie zich op de volgende wateren van het rivierengebied:

- De Boven-Rijn, Waal en Boven-Merwede vanaf de Nederlandse grens tot aan de splitsing van de Beneden Merwede en Nieuwe Merwede bij Boven Hardinxveld-Werkendam;
- De Maas vanaf de grens tot Geertruidenberg;
- De IJssel tot het Ketelmeer;
- Het Pannerdensch kanaal, de Nederrijn en Lek tot Krimpen aan de Lek;
- Het Zwarte Water vanaf de keersluis Zwolle tot het Zwarte Meer;
- De Overijsselse Vecht benedenstrooms van Varsen;

In figuur 1 zijn deze wateren weergegeven.

Figuur 1 Overzicht van de wateren waarop het Programma Integraal Riviermanagement zich richt

De genoemde wateren vormen het plangebied van Integraal Riviermanagement. Langs deze wateren worden eventuele maatregelen voorzien. Het effectgebied van de maatregelen is het gebied waarin zich effecten van de maatregelen voordoen. Het effectgebied is over het algemeen groter dan het plangebied. Het effectgebied verschilt per thema. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat in het Programma Integraal Riviermanagement wordt gekeken naar de scheepvaartbewegingen van Rotterdam tot het achterland, maar dat maatregelen worden voorbereid in het bovenstaande plangebied. Dit wordt verder toegelicht in hoofdstuk 5.

De riviertakken van Rijn en Maas verschillen onderling sterk in schaalniveau en karakter. De omgeving van de rivieren verschilt ook sterk. Soms is sprake van steden met een rivierfront, soms meer van landelijk gebied of juist een industriële omgeving. De verschillende riviertakken hebben allemaal een dusdanige lengte dat de lokale situatie per riviertak aanzienlijk verschilt. De volgende paragrafen geven een impressie van het karakter van de verschillende wateren.

De Martinus-Nijhoffbrug over de Waal

3.2 Boven-Rijn, Waal en Merwedens

De Rijn is de belangrijkste en drukste vaarweg van Europa, tussen de Rotterdamse havens en het Duitse achterland. Met het brede, licht meanderende rivierbed en de grootschalige uiterwaarden is de Rijn in Nederland een robuuste en weidse rivier. De oude handelsplaatsen, kastelen en ruïnes getuigen van een rijke cultuurhistorie, de eeuwenlange strijd tegen het water is zichtbaar aan de dijken, wielen en strangen. Veel dijkbebouwing is onder invloed van eerdere dijkversterkingen verdwenen. Klei- en zandwinning hebben sporen in het landschap achtergelaten, in de vorm van restanten van grootschalige ontgroningen en steenfabrieken.

De Boven-Rijn is een grensrivier waar de landsgrens deels in de as van de rivier ligt. Er is sprake van een sterke afhankelijkheid tussen Nederland en Duitsland, zowel op het gebied van opgaven, maatregelen als op het gebied van effecten van maatregelen op hoogwaterveiligheid en scheepvaart. In Nederland splitst de Rijn zich bij de Pannerdense Kop en de IJsselkop in verschillende riviertakken. De splitsingspunten zijn belangrijk voor de verdeling van de rivierafvoer binnen Nederland.

De Waal loopt overwegend door landelijk gebied, een typisch rivierenlandschap van oeverwallen en komgebieden. Op een aantal plaatsen grenzen steden aan de rivier. Het gebied kent veel landbouw, binnen- en buitendijks, en heeft ook een belangrijke natuurfunctie, als belangrijke schakel in het nationale én Europese natuurnetwerk (Natura 2000).

De Boven-Merwede is een werkrivier, met brede scheepvaartroutes en de maritieme sector als belangrijke economische factor in zowel Hardinxveld, Gorinchem als Werkendam. Beide oevers kennen een vrijwel aaneengesloten lint van stedelijke bebouwing, met slechts enkele landelijke accenten in het stedelijke front.

3.3 Pannerdensch Kanaal, Nederrijn en Lek

Het Pannerdensch Kanaal is 300 jaar geleden aangelegd als verbinding tussen de Waal en de Nederrijn. Door diverse verbredingen en aanleg van kribben is het Pannerdensch Kanaal niet te onderscheiden van natuurlijke riviertakken. De rivier stroomt zwak meanderend door landelijk gebied. In stroomafwaartse richting neemt de verstedelijking rond de dijk in intensiteit toe: van verspreide dorpen achter de dijk tot het vrijwel aaneengesloten stedelijk en industriegebied van Arnhem-Westervoort.

De Nederrijn is oorspronkelijk een laaglandrivier met een slingerende loop met zandbanken in de binnenbochten. De Nederrijn is gefixeerd in een door kribben afgebakende hoofdloop. Hier en daar liggen nog strangen als overblijfsel van de oude nevengeulen. Het oude landschap van geulen en zandplaten is in de uiterwaarden bedekt onder een laag recente klei, die zich door kanalisatie van het zomerbed eeuwenlang heeft kunnen opbouwen. Sinds de jaren '60 is de Nederrijn gestuwd. Hierdoor is sprake van permanent hoge zomerwaterstanden. Hierdoor is het uiterwaardenlandschap van de Nederrijn een relatief laagdynamisch moerassysteem. Bij hogere waterstanden stroomt de rivier betrekkelijk snel vrij af, waardoor het riviersysteem bij hogere standen nog stromingsdynamiek kent.

Kenmerkend is de ligging van de Nederrijn tegen hoge gronden van het Veluwe Massief en de Utrechtse Heuvelrug. Hierdoor treedt lokaal aan de noordzijde van de rivier kwel uit, die benut kan worden in riviergeulen. Ten westen van Wijk bij Duurstede gaat de Nederrijn over in de Lek. De Lek is tot aan de stuw van Hagestein/Vianen gestuwd, daar is het karakter van de rivier vergelijkbaar met de Nederrijn. Benedenstrooms van Hagestein is de Lek niet gestuwd en is er een invloed vanuit de zee merkbaar (getijdewerking, zoutindringing). De Lek is smal en omzoomd door dijken met relatief veel bebouwing.

3.4 IJssel

De IJssel is een smalle, flink meanderende rivier met een dynamisch karakter. De rivier stroomt door een breed rivierdal vrij af in het IJsselmeer. De hogere gronden zijn nooit ver weg. Het landschap is rijk aan bossen en landgoederen. De IJssel heeft een markant kleinschalig en afwisselend karakter. Door de doorsnijding van relatief kleinschalige zandlandschappen is de IJssel vrij diep ingesneden. Daardoor is sprake van sterke verwevenheid tussen binnen- en buitendijks met een gevarieerd, kleinschalig agrarisch karakter. Er is sprake van duidelijke samenhang van de rivier met het binnendijkse landschap aan beide zijden van de rivier. Er zijn verschillende beeklopen en oude rivierlopen, zoals de Schipbeek en Oude IJssel, die in open verbinding staan met de IJssel en daarom omsloten zijn door primaire waterkeringen. Ten noorden van Zwolle begint de IJsseldelta, hier is de omgeving van de rivier leeg, grootschalig agrarisch en karakteristiek door de boerderijen op terpen. Over de hele lengte van de IJssel wordt het beeld bepaald door een ritme van historische plaatsen, zoals de Hanzesteden met hun markante historische rivierfronten, afgewisseld met uitgesproken landelijke en rustige gebieden. De rivier wordt bevaren door de beroepsscheepvaart en recreatievaart.

3.5 Zwarte Water

Het Zwarte Water heeft haar oorsprong in Zwolle. Daar ontstaat ze uit de Soestwetering en de Nieuwe Wetering en stroomt langs Hasselt, Zwartsluis en Genemuiden om uit te monden in het Zwarte Meer. Het Zwarte Meer sluit via het Ketelmeer aan op het IJsselmeer. De uiterwaarden van het Zwarte Water vormen de belangrijkste groeiplaats van de kievitsbloem in Nederland. Het Zwarte Water heeft een belangrijke functie voor de beroepsvaart van en naar Zwartsluis, Hasselt en Zwolle.

3.6 Overijsselse Vecht

De Overijsselse Vecht is een regenwaterrivier die vanuit Duitsland door Overijssel stroomt en ten noorden van Zwolle uitmondt in het Zwarte Water. De rivier is genormaliseerd met bochtafsnijdingen en stuwen. Bovenstrooms van Dalfsen wordt het rivierdal begrensd door natuurlijke hoogten en grote meanders. Er liggen essen, buurtschappen, ontginningsstructuren, landgoederen en grootschalige boscomplexen. De Vecht zelf heeft een uitgesproken luw karakter en kent weinig grote verbindingen haaks op rivier. Bovenstrooms van Dalfsen draineert de Overijsselse Vecht haar omgeving en liggen oude (afgetakte) rivierarmen. Benedenstrooms van Dalfsen inundeert de Overijsselse Vecht haar omgeving en liggen uiterwaarden met slingerende oude dijken, tientallen wielen en kolken aan weerszijden van de dijk, fraaie landgoederen en agrarische buurtschappen op de rivierduinen. Dichter bij Zwolle wordt het landschap dynamischer door de stad Zwolle, spoorlijnen en de A28-corridor. Op het samenvloeiingspunt van Zwarte Water en Vecht liggen ook hoge natuurwaarden.

3.7 Maas

De Maas één van de langste rivieren in West-Europa en kenmerkt zich als een regenrivier met sterk wisselende waterstanden. De Maas kent een diepe ligging van de rivier in het landschap in Limburg en een hoge ligging en sedimentatie in Gelderland en Brabant. Het Limburgs deel van de Maas kenmerkt zich door een ingesneden terrassenlandschap dat geomorfologisch gezien unieke waarden kent. Het Brabants deel kent een meer meanderend verloop met daarin diverse oude Maasmeanders die in het landschap zijn achtergebleven. In West-Brabant kenmerkt de Maas zich als een kanaal: de Bergsche Maas. Landschappelijk zijn de bakenbomen langs het Brabantse deel van de Maas een uniek landschapselement. In Noord-Limburg is er langs de Maas een uniek heggenlandschap dat inmiddels een Unesco-status heeft verworven. In Zuid-Limburg heeft de rivier kenmerk van een ondiepe grindrivier waar - mede door uitvoering van het project Grensmaas - een uniek rivierpark met hoog-dynamische riviernatuur is ontstaan waarbij natuurontwikkeling en delfstoffenwinning hand in hand gaan. Ten noorden van de Grensmaas is de Maas tussen Maasbracht en Lith gestuwd. De Maas is in Limburg en Brabant tevens het afstromingsgebied van een groot aantal beken, die vooral een functie hebben in de waterafvoer en incidenteel ook in de wateraanvoer naar het achterland (Peelkanalen).

De Maas is belangrijk voor de drinkwatervoorziening en de landbouw. De rivier kent een hoge landschappelijke kwaliteit en recreatieve waarden die bijdragen aan een aantrekkelijke leefomgeving. Daarnaast is de Maas een belangrijke transportas voor de scheepvaart en heeft deze ook voor de recreatieve scheepvaart grote betekenis. Ten behoeve van de scheepvaart wordt het Maaswater in het zuiden verdeeld over de Grensmaas en het Julianakanaal. De Maas is een belangrijke transportader in de verstedelijkte Delta waarin belangrijke transportassen zoals de A2, A73 en A2 de rivier kruisen. Als gevolg van een sterke toename in de hoeveelheid containervervoer en druk op het wegennet wordt de Maas ook meer en meer toevoerroute naar logistieke hotspots zoals Den Bosch, Oss, Venlo en Maastricht. De Maas is onderdeel van een internationaal netwerk van (natte) natuurgebieden.

De Maas bij Obbicht in Limburg

4 Onderzoek naar beleidsopties

4.1 Algemeen

In hoofdstuk 2 is aangegeven welke keuzes er gemaakt moeten worden om de integrale visie op de inrichting en het beheer van rivieren te kunnen invullen. Het gaat om

1. strategische beleidskeuzes over de afvoercapaciteit en de bodemligging van de rivieren en de invulling van deze keuzes;
2. de invulling van de Programmatisch aanpak Grote Wateren (PAGW);
3. de bijdrage aan andere doelstellingen.

Op basis hiervan kunnen samenhangende keuzes voor indicatieve maatregelpakketten worden gemaakt voor de periode van 2028 - 2032 met een doorkijk naar de periode 2033 - 2050.

Om deze keuzes te onderbouwen is beslisinformatie nodig. Hiervoor worden verschillende combinaties van beleidskeuzes voor afvoercapaciteit en de bodemligging met bijpassende indicatieve maatregelpakketten samengesteld en onderzocht. Deze combinaties komen stapsgewijs tot stand. Dit wordt beschreven in paragraaf 4.2.

In het plan-MER worden de (milieu-)effecten van deze alternatieven onderzocht door ze te vergelijken met het nul-alternatief. Dit is de situatie die in de toekomst zou ontstaan als het Programma Integraal Riviermanagement geen invulling krijgt. Dit betekent dat er geen integrale visie wordt ontwikkeld en er geen maatregelpakketten worden samengesteld. Door verschillende alternatieven van de strategische beleidskeuzes en de invulling met maatregelen in dit onderzoek te betrekken ontstaat inzicht in de bandbreedte van de te verwachten (milieu-)effecten. Het nul-alternatief wordt toegelicht in paragraaf 4.3.

4.2 Ontwikkeling van alternatieven

Zoals gezegd worden verschillende combinaties van beleidskeuzes voor afvoercapaciteit en de bodemligging met bijpassende indicatieve maatregelpakketten samengesteld. Deze combinaties komen stapsgewijs tot stand.

Eerst wordt een quickscan uitgevoerd, waarin wordt onderzocht welke combinaties van beleidsambities haalbaar, maakbaar, betaalbaar en beheerbaar zijn. Voor deze beleidskeuzes worden verschillende ambitieniveaus ontwikkeld:

- de afvoercapaciteit behouden, of deze beperkt of aanzienlijk vergroten;
- de rivierbodemligging wel of niet handhaven op het huidige niveau of een hoger niveau.

De beleidsdoelen van de PAGW zijn hierbij uitgangspunt. De resultaten van de quickscan worden beschreven in de Notitie Realistische Beleidsopties.

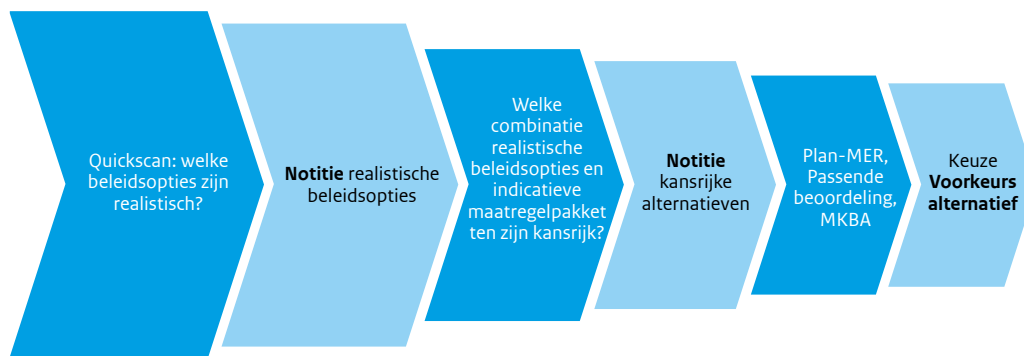
Vervolgens wordt voor de diverse realistische combinaties van afvoercapaciteit en rivierbodemligging onderzocht of deze in te vullen zijn met indicatieve maatregelpakketten die haalbaar, maakbaar, betaalbaar en beheerbaar zijn. Op enkele trajecten langs de Maas worden maatregelen aan de Vlaamse zijde van de rivier getroffen die zijn vastgelegd in een Vlaams gewestplan. Deze maatregelen worden als

een gegeven beschouwd. Er wordt op hoofdlijnen een inschatting van de effecten van deze indicatieve maatregelpakketten gemaakt. De effectbepaling is erop gericht om te bezien of de effecten dusdanig ingrijpend zijn, dat zij onacceptabel zijn en de indicatieve maatregelpakketten op grond hiervan als niet haalbaar, maakbaar, betaalbaar en beheerbaar beschouwd moeten worden. De effectbeschrijving richt zich hierbij op rivierniveau en niet op specifieke locaties. Ook worden eventuele effecten in het buitenland bekeken. Het gaat hierbij om effecten op de hoogwaterstanden en de bevaarbaarheid van de rivieren, effecten op Natura 2000-gebieden en omgevingswaarden. De resultaten van dit onderzoek worden beschreven in de Notitie Kansrijke Alternatieven.

Het karakter en het gebruik van de verschillende riviertakken verschilt sterk. Daarom ligt het voor de hand om deze analyse per riviertak te doorlopen. Het aantal realistische beleidskeuzes en indicatieve maatregelpakketten per riviertak kan hierdoor uiteindelijk verschillen. Het is op dit moment nog niet duidelijk hoeveel en welke alternatieven er precies worden samengesteld om te worden onderzocht in het plan-MER.

Op basis van het onderzoek ontstaat duidelijkheid over de realistische combinaties van beleidskeuzes en de bijbehorende maatregelpakketten. Op basis hiervan kan het aantal te onderzoeken varianten worden beperkt. In de laatste stap volgt een uitgebreidere en meer gedetailleerde beschrijving van de te verwachten (milieu)effecten. De effectbeschrijving houdt rekening met lokale omstandigheden. De resultaten van dit onderzoek worden beschreven in het plan-MER, de Passende Beoordeling en de MKBA. Deze informatie kan worden betrokken bij de besluitvorming en de keuze van een voorkeursalternatief voor het Programma Integraal Riviermanagement.

Schematisch ziet het proces er als volgt uit:

Participatie

In het ontwerp van de indicatieve maatregelpakketten is niet alleen het streven de gezamenlijke doelen van het Rijk en de regionale overheden te behalen. Ook lokale en sectorale belangen in het rivierengebied worden geïnventariseerd en meegewogen en worden kansen waar mogelijk verzilverd. Ten behoeve hiervan wordt een participatieproces ingericht, waarin belanghebbenden, belangenvertegenwoordigers en belangstellenden betrokken worden in het ontwerpproces van de indicatieve maatregelpakketten. De bedoeling is een transparant proces te doorlopen, waarbij duidelijk is op welke wijze de (lokale en sectorale) inbreng wordt meegenomen in de te maken afwegingen.

4.3 Nul-alternatief

In een milieueffectrapport worden de milieueffecten van alternatieven bepaald door deze te vergelijken met het zogeheten nul-alternatief. Dat is de situatie die in de toekomst ontstaat als er geen Integraal Riviermanagement plaatsvindt. Het nul-alternatief wordt bepaald door de toestand van het milieu in de bestaande situatie in combinatie met de zogenaamde autonome ontwikkeling. De autonome ontwikkeling omvat alle ontwikkelingen en activiteiten die met zekerheid zullen plaatsvinden. Waar relevant

De IJssel nabij Deventer

wordt hierbij ook rekening gehouden met autonome ontwikkelingen in Duitsland en Vlaanderen. Er worden de zelfde tijdsperiodes gehanteerd als in de integrale visie op de rivieren: de periode van 2028-2032 en een doorkijk naar de periode 2033-2050.

Ook in het nul-alternatief moet de veiligheidsnorm en een ecologisch gezond riviersysteem met hoogwaardige natuur uiterlijk in 2050 behaald worden. Het nul-alternatief is het beleid dat is vastgelegd in het Nationaal Waterplan 2016-2021 (krachtig samenspel tussen dijkversterkingen en rivierverruiming), de aanwijzingsbesluiten voor Natura2000-gebieden en de KRW-beleidsdoelen. Voornamelijk zijn voor de waterveiligheidsopgave vooral maatregelen aan de dijken in beeld. Ten aanzien van de rivierbodempligging wordt in de nulsituatie uitgegaan van de autonome ontwikkeling van bodemerosie in combinatie van de verwachte weersextremen, maar ook van de huidige inspanningen voor beheer en onderhoud die in de huidige situatie afdoende zijn om de vigerende afspraken over minimaal gegarandeerde waterdiepten ten behoeve van de scheepvaart zo goed mogelijk na te komen.

Projecten en activiteiten waarover geen besluitvorming heeft plaatsgevonden maken in principe geen onderdeel uit van het nul-alternatief. Er zijn echter verschillende verkenningen gestart waarin onder andere rivierverruiming en knelpunten aan de bodempligging worden onderzocht. In het plan-MER wordt rekening gehouden met de besluitvorming over deze projecten.

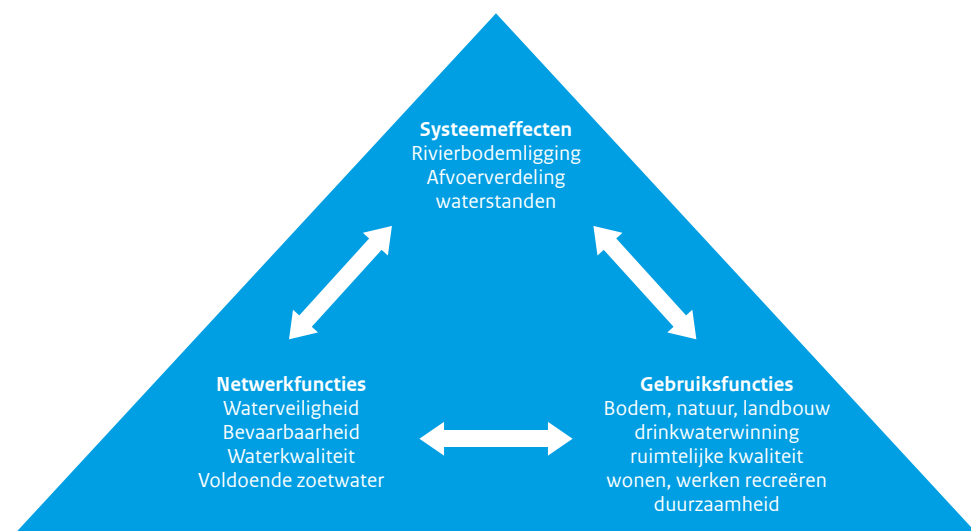
5 Te onderzoeken effecten

5.1 Werkwijze

De alternatieven worden onderzocht om hun bijdrage aan de doelstellingen en hun effecten op natuur, milieu en economie in beeld te brengen. In het kader hiervan zijn de doelstellingen van het Programma Integraal Riviermanagement vertaald naar onderzoeksthema's. Aan de hand van het onderzoek naar die thema's kan bepaald worden in welke mate de verschillende alternatieven aan de gestelde doelstellingen voldoen. Daarnaast worden ook milieueffecten van de alternatieven per thema in beeld gebracht.

De effecten worden in beginsel kwalitatief in beeld gebracht. Dit past bij het detailniveau van de te nemen beslissingen. Daar waar noodzakelijk worden de effecten gekwantificeerd met behulp van onderzoeken en globale (model)berekeningen. Het accent ligt op de permanente effecten. Tijdelijke effecten komen bij de uitwerking van het gekozen alternatief aan de orde.

In de alternatieven wordt beschreven op welke locaties maatregelen worden voorzien. Deze locaties vormen het plangebied. Het effectgebied van de maatregelen is het gebied waarin zich effecten van de maatregelen voordoen. Het effectgebied is over het algemeen groter dan het plangebied. Het effectgebied verschilt per thema: sommige effecten doen zich lokaal voor en andere effecten van alternatieven regionaal, nationaal of zelfs internationaal. Weer andere effecten doen op beide niveaus voor: waterstandseffecten van de alternatieven spelen zowel lokaal als op het niveau van trajecten en riviertakken. In de effectbeschrijving worden daarom verschillende soorten effecten beschreven. Een deel van de effecten betreft de rivier zelf, zoals de rivierbodemplugging, de afvoerverdeling van het water en de waterstanden. Dit worden ook wel systeemeffecten genoemd. Deze effecten zijn van invloed op verschillende functies van de rivier. Enerzijds gaat het hierbij om functies van het systeem als geheel, dit worden netwerkfuncties genoemd. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de waterveiligheid, de bevaarbaarheid en de waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Tot slot zijn er ook effecten op gebruiksfuncties van het riviersysteem en het water dat door de rivier wordt aangevoerd. Hierbij gaat het om effecten op bodem, natuur, landbouw, drinkwaterwinning, ruimtelijke kwaliteit, wonen, werken, recreëren en duurzaamheid. Gezien deze indeling komen er bij sommige thema's effecten op zowel het systeem, het netwerk en het gebruik aan de orde.

Waar mogelijk worden in de effectbeschrijving meekoppelkansen benoemd. Er treden naar alle waarschijnlijkheid ook effecten in België en Duitsland op. Waar dit aan de orde is worden deze grensoverschrijdende effecten ook beschreven.

In het milieueffectrapport worden de effecten op basis van een expert judgement beoordeeld door deze te vergelijken met het Nul-alternatief. Hierbij worden dezelfde perioden onderscheiden als in de integrale visie op de rivieren: de periode van 2028-2032 en een doorkijk naar de periode 2033-2050. De effectbeschrijving sluit aan bij de fasering van het ontwerpproces van de alternatieven. De effectbeschrijving in stap 1 is minder gedetailleerd dan in stap 2 van het ontwerpproces van alternatieven. In stap 1 ligt het accent op effecten die op het niveau van het hele riviersysteem spelen, in stap 2 spelen ook meer lokale effecten een rol. Een deel van de beschreven effecten is input voor de maatschappelijke kosten-baten-analyse die wordt opgesteld.

De volgende paragrafen beschrijven de effecten die in het MER beschreven en beoordeeld worden.

5.2 Hoogwaterveiligheid

Hoogwaterstanden

Alle alternatieven moeten er toe leiden dat de rivieren water op een veilige wijze naar zee af kunnen voeren. Dit kan zowel door het rivierbed te verruimen, als door maatregelen aan de dijken of een combinatie hiervan. Rivierverruiming leidt tot een verlaging van de hoogwaterstand. Hierdoor hoeft er minder, of zelfs geen dijkverhoging meer plaats te vinden om aan de veiligheidsnorm te voldoen. Een andere manier om meer water veilig te kunnen afvoeren is door de dijken te verhogen. Op basis van de rivierkundige effecten van de verschillende maatregelen in het rivierbed kan de hoogwaterstand bepaald worden.

Overstromingskansen

Op basis van de ligging van de hoogwaterstand zal de kans op overstroming en schades worden bepaald. Bij een lagere hoogwaterstand neemt de kans op overstromingen af.

Afvoerverdeling Rijntakken bij hoogwatersituaties

Het Rijnwater dat bij hoogwater Nederland binnenkomt verdeelt zich over de verschillende Rijntakken. Er zijn afspraken gemaakt over de verdeling bij hoogwater. De afvoerverdeling kan enigszins worden bijgesteld met regelwerken bij de splitsingspunten Pannerdense Kop en de IJsselkop. De indicatieve maatregelenpakketten moeten leiden tot een afvoerverdeling die voldoet aan de gemaakte beleidsmatige afspraken en streefwaarden voor de instelling van de regelwerken. Het MER beschrijft of de indicatieve maatregelenpakketten aan deze uitgangspunten voldoen. Als dit niet het geval is moeten er aanvullende maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de alternatieven weer aan dit uitgangspunt gaan voldoen.

5.3 Riviermorfologie

Erosie- en sedimentatiepatronen

De ligging van de rivier wordt gevormd door de stroming van het water door het rivierbed. Afhankelijk van de hoeveelheid water en de stroomsnelheden worden materialen zoals grind, zand of klei meegevoerd of juist achtergelaten in het rivierbed. Hierdoor is de bodem van rivieren steeds in beweging. De voorgenomen alternatieven hebben verschillende invloed op de ligging van de rivierbodem. Zij beïnvloeden het patroon van erosie en sedimentatie in de rivier. Het MER brengt de erosie en sedimentatie patronen in de rivier in beeld.

5.4 Natuur

Langs de rivieren is op veel locaties natuur aanwezig. Een deel hiervan is aangewezen als onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland. Grote delen van het rivierengebied maken deel uit van Natura 2000-gebieden.

Natuur Netwerk Nederland

Het Natuur Netwerk Nederland is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Dit netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar verbinden én met omliggende gebieden. De alternatieven kunnen invloed hebben op het areaal van de aanwezige natuur, de kwaliteit van de bestaande natuur, de overstromingsfrequentie en mogelijk de waterhuishouding van de natuurgebieden. Het MER brengt deze effecten in beeld. Ook geeft het MER een indicatie van de benodigde compensatieopgave.

Kader Richtlijn Water

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is in 2000 van kracht geworden en heeft als doel de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater in Europa te waarborgen. De richtlijn gaat uit van internationale stroomgebieden. Voor Nederland gaat het onder andere om het stroomgebied van de Maas en de Rijn. Voor Vlaanderen gaat het ook om het stroomgebied van de Maas. In 2027 moet een goede chemische toestand en goede ecologische toestand zijn bereikt. In Nederland werkt het Rijk samen met provincies, waterschappen en gemeenten aan het bereiken van de doelstellingen van de KRW. Er zijn veel maatregelen uitgevoerd om het natuurlijke leefgebied te herstellen of in te richten. De indicatieve maatregelpakketten mogen de in het kader van de KRW bereikte waterkwaliteit en de reeds ingerichte leefgebieden niet tenietdoen. Het MER onderzoekt dit.

Natura 2000

De duurzame bescherming van flora en fauna wordt in Europees verband aangepakt om te voorkomen dat de natuur in Europa en in Nederland steeds eenvormiger wordt. Daartoe is in 1979 de Vogelrichtlijn opgesteld en in 1992 de Habitatrichtlijn voor soortenbescherming en gebiedsbescherming. Alle EU-lidstaten hebben beschermde gebieden aangewezen voor specifieke (leefgebieden van) (vogel-)soorten. Deze gebieden vormen het Natura 2000-netwerk. In en langs de rivieren zijn verschillende Natura 2000-gebieden aanwezig. Het kan zijn dat de alternatieven invloed hebben op deze gebieden. Daarom wordt in het MER een Passende Beoordeling opgenomen. Hiermee wordt onderzocht of er sprake is van significant negatieve effecten op de kwalificerende (leefgebieden van) (vogel-)soorten.

5.5 Bodem en zoetwater

In het MER worden verschillende effecten op bodem en water beschreven.

Bodem

Bij het realiseren van de alternatieven kan er materiaal uit het rivierbed vrijkomen. In beginsel wordt materiaal dat bij het onderhoud van de vaargeul vrijkomt teruggestort in de vaargeul. Ook kunnen er ook delfstoffen gewonnen worden die bruikbaar zijn in bijvoorbeeld de dijkversterkingsmaatregelen. Een deel van het materiaal is mogelijk verontreinigd terwijl een ander deel van het materiaal mogelijk herbruikbaar is als grondstof, zoals ophoogzand of klei. Het MER geeft aan de hand van bodemkwaliteitskaarten op hoofdlijnen inzicht in de aard en omvang van de vrijkomende grond.

Afvoerverdeling Rijntakken bij laagwatersituaties

De bodemligging en de verdere inrichting van de rivier is van invloed op de afvoerverdeling in laagwatersituaties. Maatregelen en keuzes die in het kader van IRM worden genomen bieden kansen voor het ondersteunen voor het verbeteren van de afvoerverdeling in laagwatersituaties. Dit wordt in het MER in beeld gebracht.

Nederland en Vlaanderen hebben afspraken gemaakt over de verdeling van het water in de Maas over het Albertkanaal, het Julianakanaal en de Grensmaas. Maatregelen en keuzes die in het kader van

Integraal Riviermanagement worden genomen kunnen in laagwatersituaties effect hebben op deze afvoerverdeling. Dit wordt in het MER in beeld gebracht.

Grondwater

De maatregelenpakketten kunnen de omvang en de richting van grondwaterstromen beïnvloeden. Door verandering in de grondwaterstromen kan lokaal vernatting of juist verdroging optreden. Het MER brengt deze tendensen in beeld.

Oppervlaktewaterhuishouding

Voor de natuurgebieden en de agrarisch gebieden in de rivieren gelden specifieke eisen ten aanzien van de oppervlaktewaterkwaliteit en het verloop van waterstanden. Daarom geeft het MER een beeld van de mogelijke effecten van de alternatieven op de oppervlaktewaterkwaliteit en waterstandsverloop.

Oppervlaktewaterkwaliteit

In natuurgebieden, maar ook in agrarisch gebied kan de oppervlaktewaterkwaliteit van groot belang zijn. Maatregelen kunnen effect hebben op de doorstroming in bestaande plassen, wat kan leiden tot stilstaand water of juist meer doorstroming. Dit kan effect hebben op de waterkwaliteit. Daarom geeft het MER een beeld van de mogelijke effecten van de alternatieven op de oppervlaktewaterkwaliteit.

Zoetwaterbeschikbaarheid

De rivieren Rijn en Maas zijn een belangrijke leverancier van zoetwater en vervullen een rol bij de verdeling van zoetwater over het watersysteem. De rivierbodempligging speelt bij de beschikbaarheid van zoetwater een indirecte rol bij de verdeling van afvoer op splitsingen van vrij-afstromende trajecten, de waterstanden ter plekke van zoetwater innamepunten of voor zoetwater belangrijke regelwerken, de indringing van zout water langs de bodem (verzilting), het peil van zoet grondwater in het rivierengebied en de doorlatendheid van dat bodemmassief. Het MER geeft inzicht in aard en omvang van de mogelijke effecten op de verdeling en beschikbaarheid van zoet water, en de doorvertaling naar effecten bij afzonderlijke gebruikers, zoals natuur, industrie en landbouw.

5.6 Ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit van een gebied wordt bepaald door de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde en de logische samenhang daartussen. Hierbij gaat het om de bescherming en waardering van kernkwaliteiten van de omgeving. De alternatieven beïnvloeden de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. Het MER brengt deze effecten in beeld.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie zijn aspecten van ruimtelijke kwaliteit die apart worden beschreven.

Het rivierlandschap is bepaald door de natuurlijke ondergrond met de loop van de rivieren en hoe deze wordt bewoond, gebruikt en beïnvloed door de eeuwen heen voor landbouw, wonen, werken, recreatie en natuur. Ingrepen aan de dijken kunnen van invloed zijn op stadsfronten, karakteristieke bebouwing, verkavelingspatronen en de lijn van de dijk. Ingrepen in het rivierbed kunnen ook van invloed zijn op gebruiksfuncties. Als gevolg hiervan kan het karakter van het rivierengebied veranderen.

Cultuurhistorie en archeologie

In het rivierengebied -op de grens van droog naar nat- hebben al eeuwen mensen gewoond en het land bewerkt. Op veel locaties zijn hiervan resten gevonden, bijvoorbeeld van oude nederzettingen, steenfabrieken, verkavelingspatronen, kribben etc. Op andere locaties zijn weliswaar geen restanten gevonden, maar is bekend dat er bewoning heeft plaatsgevonden. Deze gebieden hebben een hoge cultuurhistorische en archeologische verwachtingswaarde. Lokaal kunnen aardkundige waarden en monumentale panden aanwezig zijn die beschermd zijn.

De indicatieve maatregelpakketten kunnen invloed hebben op deze (verwachtings-) waarden. Het MER brengt de effecten op het landschap, cultuurhistorische en archeologische (verwachtings-) waarden op hoofdlijnen in beeld.

De recreatieplas rondom het Eiland van Maurik bij de Nederrijn

5.7 Scheepvaart

Alle rivieren zijn van belang voor (inter)nationaal goederenvervoer door de beroepsscheepvaart. Over de Waal vindt de meeste scheepvaart plaats. De Nederrijn-Lek, IJssel en de Maas worden minder intensief bevaaren. In de Akte van Mannheim uit 1868 is vastgelegd dat Duitsland, België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië, Nederland en Zwitserland vrije vaart op de Rijn hebben. In de Akte is het beginsel vastgelegd van onderhoud en verbetering van de vaarweg. De Centrale Commissie voor de Rijnvaart ziet toe op naleving van de Akte en bevordert de binnenvaart. Nederland streeft naar het verbeteren en ruimtelijk zeker stellen van de bereikbaarheid van ons land. Door de alternatieven veranderen niet alleen de hoogwaterstanden, maar ook de laagwaterstanden. Ook kunnen de patronen van erosie en sedimentatie wijzigen en kan de ligging van de vaargeul veranderen. Op sommige locaties kan de beschikbare vaardiepte en de toegankelijkheid van sluisen en van havens wijzigen. Ook kunnen zich effecten voordoen op de doorvaarthoogte van bruggen. Hierdoor kunnen zich effecten voordoen op de bevaarbaarheid van de rivieren en op de nautische veiligheid. Ook kan de omvang van het onderhoudsbaggerwerk veranderen. MER brengt deze effecten op de beroepsvaart en internationale afspraken hierover in beeld.

5.8 Landbouw

Een groot deel van het rivierengebied is in gebruik door landbouw. Binnendijks gaat het onder andere om akkerbouw en fruitteelt. Buitendijkse gronden, in de uiterwaarden, worden vooral gebruikt voor de beweiding van vee en maisteelt. Ook vindt agrarisch natuurbeheer plaats. Als gevolg van de rivierverruimende maatregelen die door het programma Ruimte voor de Rivier zijn genomen, is het landbouwkundig gebruik in de afgelopen jaren verminderd. Om het Natuur Netwerk Nederland te realiseren zijn de

afgelopen jaren de nodige agrarische percelen in het rivierengebied aangekocht en getransformeerd tot natuur. De alternatieven kunnen invloed hebben op de mogelijkheden voor landbouwkundig gebruik in het rivierengebied. Soms moeten bedrijfspanden verplaatst worden. Het MER beschrijft de effecten van de alternatieven op het areaal van de landbouw en de bedrijfsvoering van bedrijven.

5.9 Wonen, werken, recreëren

Wonen en werken

In het rivierengebied wonen en werken veel mensen. Er bevinden zich langs de rivieren de nodige scheepswerven en steenfabrieken. De alternatieven kunnen buitendijks gelegen woningen en bedrijven beïnvloeden, bijvoorbeeld doordat de hoogwaterstanden veranderen. Het MER brengt deze effecten in beeld.

Recreëren

Het rivierengebied is een aantrekkelijk gebied voor de recreatie. Er vindt de nodige recreatievaart plaats en op veel locaties wordt gezwommen en vinden andere vormen van watersport plaats. Er zijn veel recreatievoorzieningen aanwezig in het rivierengebied. De alternatieven kunnen invloed hebben op de mogelijkheden voor recreatie. Sommige gebieden worden aantrekkelijk ingericht, bijvoorbeeld als natuurgebied en bieden mogelijkheden om recreatievoorzieningen aan te leggen, zodat de kwaliteit van deze gebieden ook beleefd kan worden. Op andere locaties kunnen deze voorzieningen juist onder druk komen te staan of zelfs verdwijnen. Het MER geeft aan waar kansen en belemmeringen worden voorzien.

5.10 Duurzaamheid

Duurzaamheid betreft verschillende aspecten. Beoordeeld moet worden of en in welke mate het beleid op een duurzame manier uitgevoerd kan worden. Het gaat daarbij om adaptiviteit, dus de kans om de samenstelling van een maatregelenpakket in de toekomst aan te passen aan veranderende omstandigheden, waaronder klimaatverandering. Ook gaat het om efficiënt gebruik van energie en grondstoffen bij de aanleg en het beheer en onderhoud van de alternatieven.

Adaptiviteit en klimaatverandering

Klimaatverandering is medebepalend voor de opgave van het Integraal Riviermanagement. Klimaatveranderingen doen zich niet abrupt voor. Ook is niet met zekerheid te zeggen tot welke gevolgen de klimaatverandering zal leiden. Om inzicht te geven in de mogelijke gevolgen van klimaatverandering wordt er in het MER gewerkt met scenario's van de klimaatverandering en wordt een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd.

Maatregelen kunnen meer en minder adaptief zijn (zijn ze in de toekomst nog aan te passen of uit te breiden?). Hier wordt in de m.e.r. naar gekeken. Daarnaast verschillen de indicatieve maatregelpakketten in de mogelijkheid om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden (adaptiviteit). Een alternatief dat uit veel maatregelen bestaat biedt meer mogelijkheden om per afzonderlijke maatregel te besluiten of deze uitgevoerd wordt dan wanneer een alternatief uit weinig maatregelen bestaat. Ook het tempo waarin de maatregelen worden uitgevoerd is bepalend voor de adaptiviteit: naarmate er meer tijd beschikbaar is voor besluitvorming over een maatregel dan zijn er meer kansen om indien nodig deze maatregel aan te passen aan toekomstige omstandigheden. Het MER geeft aan in hoeverre de alternatieven adaptief zijn voor toekomstige ontwikkelingen van het klimaat.

Energie

Het realiseren, gebruiken, onderhouden en beheren van de indicatieve maatregelpakketten kost energie. Mogelijk bieden de maatregelen ook kansen om energie te produceren. In het plan-MER wordt een kwalitatieve beschouwing opgenomen van de kansen die binnen de alternatieve maatregelpakketten worden gegeven.

Grondstoffen

Bij het realiseren van sommige maatregelen komen bruikbare grondstoffen vrij, andere maatregelen vergen juist de aanvoer van grondstoffen. Ook levert het onderhoudsbaggerwerk de nodige grondstoffen op. In het plan-MER worden de kansen in beeld gebracht om de vrijkomende grondstoffen op een zo kort mogelijke afstand te gebruiken met het behoud van de meeste productwaarde. Hiermee ontstaat de mogelijkheid om gebiedseigen grondstoffen te gebruiken en wordt het energiegebruik die nodig is voor de aanvoer van grondstoffen beperkt.

5.11 Overzicht

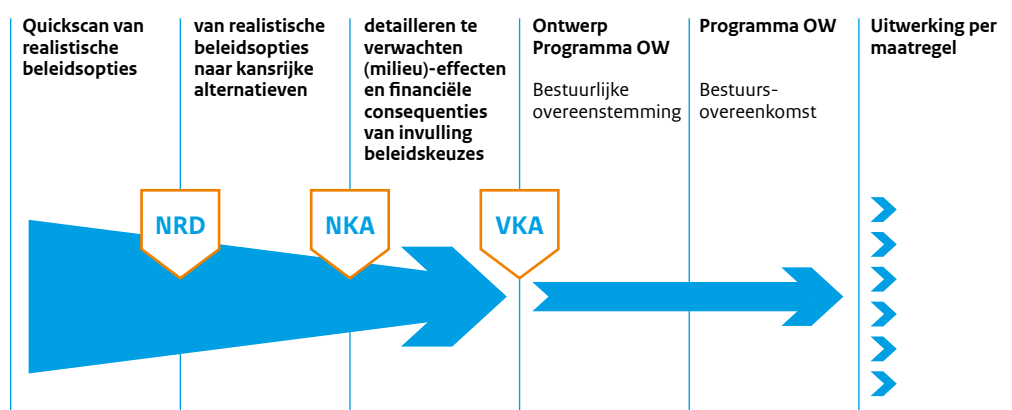
Tabel 5.1 geeft een overzicht van de thema's en aspecten die in het effectonderzoek in het MER aan de orde komen.

Thema	Aspect
Hoogwaterveiligheid	Hoogwaterstanden
	Overstromingskansen
	Afvoerverdeling Rijntakken bij hoogwatersituaties
Riviermorfologie	Erosie- en sedimentatiepatronen
Natuur	Natuur Netwerk Nederland
	Natura 2000
Bodem en Water	Bodem
	Grondwater
	Afvoerverdeling Rijntakken bij laagwatersituaties
	Waterverdeling Maas bij laagwatersituaties
	Oppervlaktewaterhuishouding
	Oppervlaktewaterkwaliteit
	Zoetwaterbeschikbaarheid
Ruimtelijke kwaliteit	Landschap
	Cultuurhistorie en archeologie
	Omgevingswaarden
Scheepvaart	Bevaarbaarheid van rivieren
	Toegankelijkheid van havens en sluisen
Landbouw	Areaal landbouwgebied
	Bedrijfsvoering
Wonen, werken, recreëren	Buitendijks gelegen woningen en bedrijven
	Buitendijks gelegen recreatievoorzieningen
Duurzaamheid	Adaptiviteit en klimaatverandering
	Energie
	Grondstoffen

6 Procedure en besluitvorming

6.1 De besluitvormingsprocedure

De besluitvormingsprocedure over het Programma Integraal Riviermanagement bestaat uit een aantal stappen.

Kennisgeving en raadpleging reikwijdte en detailniveau

De eerste stap bestaat uit het kennisgeven van het voornemen een Programma Integraal Riviermanagement te maken en het opstellen en publiceren van voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Hierin is op hoofdlijnen beschreven wat de opgave is, hoe deze wordt aangepakt, welke effecten in het plan-MER worden onderzocht en met welk detailniveau. De openbare kennisgeving vormt de formele start van de plan-m.e.r. procedure; in de kennisgeving is aangegeven dat de plan-m.e.r. procedure wordt doorlopen. Ieder die een zienswijze indient krijgt daarop een reactie.

Met de bekendmaking van deze notitie in de Staatscourant en een aantal regionale bladen is een ieder in de gelegenheid binnen de aangegeven periode te reageren op deze notitie. Ook wordt er advies gevraagd aan de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage over het op te stellen plan-MER. Daarnaast worden wettelijke adviseurs en betrokken bestuursorganen geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van de te onderzoeken effecten. Omdat het programma mogelijk milieugevolgen kan hebben voor Duitsland en België, worden ook de relevante bestuursorganen over de grens in Duitsland en België geraadpleegd.

Plan-MER, Passende Beoordeling, MKBA en Ontwerp Programma

Naar aanleiding van de ontvangen reacties wordt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau eventueel aangepast. In vervolg hierop wordt een eerste onderzoek gedaan naar de (milieu)effecten van het voornemen. Op basis hiervan wordt de Notitie Kansrijke Alternatieven opgesteld. De kansrijke alternatieven worden in meer detail onderzocht in het plan-MER, de Passende Beoordeling en de MKBA opgesteld.

Ontwerp Programma

Op basis van het plan-MER, de Passende Beoordeling en de MKBA wordt het Voorkeursalternatief bepaald. Dit is het ontwerp Programma Integraal Riviermanagement. Het ontwerp Programma wordt samen met het plan-MER, de Passende Beoordeling, de MKBA en andere beslisinformatie openbaar gemaakt en ter inzage gelegd. Eenieder kan hierop gedurende zes weken reageren. Ook België en Duitsland worden over het plan-MER en het ontwerp Programma Integraal Riviermanagement geraadpleegd. Indien uit het plan-MER blijkt dat er grensoverschrijdende effecten kunnen optreden, wordt het plan-MER en het ontwerp Programma Integraal Riviermanagement ook in de betrokken buurlanden ter inzage gelegd. De onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage wordt gevraagd een advies te geven over het plan-MER.

Definitief Programma

Na overweging van de ontvangen zienswijzen en adviezen wordt het Programma definitief gemaakt en stelt de minister van Infrastructuur en Waterstaat - in afstemming met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties- het Programma Integraal Riviermanagement vast. Hierbij wordt vermeld op welke wijze rekening is gehouden met het plan-MER, de zienswijzen en adviezen. Daarna wordt het openbaar gemaakt en aan de Eerste en Tweede Kamer voorgelegd.

Uitvoering

Na de besluitvorming over het definitieve Programma Integraal Riviermanagement start de uitvoering. In bestuursovereenkomsten wordt vastgelegd welke overheid verantwoordelijk is voor de uitvoering van de indicatieve maatregelen. In het kader van de uitwerking zal voor een groot aantal maatregelen een project-MER worden opgesteld.

6.2 Betrokken partijen

De integrale visie op Rijn en Maas en de maatregelpakketten worden door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid, samen met provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg en betrokken waterschappen voorbereid. Zij kunnen als gezamenlijk initiatiefnemer worden gezien.

Stuurgroep

Er is een Stuurgroep ingesteld om de werkzaamheden van de initiatiefnemer te begeleiden en de besluitvorming voor te bereiden. De stuurgroep is als volgt samengesteld:

- Namens ministerie van IenW de directeur-generaal Water en Bodem (Voorzitter), de directeur-generaal Luchtvaart en Maritieme Zaken en de directeur Algemeen Waterbeleid en Veiligheid
- Namens ministerie van LNV: de directeur Natuur
- Namens het Bestuurlijk Platform Rijn: twee bestuurders van het kernteam Rijn, bestaande uit de gedeputeerden van Gelderland en Overijssel, de dijkgraaf van Rivierenland en de voorzitter van de Vereniging Nederlandse Riviergemeenten, tevens burgemeester van Voorst
- Namens de Stuurgroep Deltaprogramma Maas: de dijkgraaf Waterschap Limburg en de gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant
- Namens Deltacommissaris de directeur van de staf
- Namens Centrale Commissie voor de Rijnvaart: de Rijnvaartcommissaris en tevens projectleider River Information Services van Rijkswaterstaat
- Namens Rijkswaterstaat: coördinerend hoofdingenieur-directeur Rivieren, tevens hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Oost-Nederland

Bevoegd Gezag

De besluitvorming over het Programma Integraal Riviermanagement is in handen van het Rijk. Concreet gaat het om de minister van Infrastructuur en Milieu (IenW), de minister van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (LNV) en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Zij vormen

het Bevoegd Gezag. Deze ministers worden eventueel door het parlement (Tweede en Eerste Kamer) bevraagd op hun besluitvorming over het Programma Integraal Riviermanagement.

Commissie voor de milieueffectrapportage

De Commissie voor de milieueffectrapportage is een onafhankelijke adviseur die het bevoegd gezag adviseert over inhoud en kwaliteit van het plan-MER.

Wettelijke adviseurs

Wettelijke adviseurs, dit zijn bestuursorganen die advies uit brengen aan het bevoegd gezag met betrekking tot het nemen van het besluit. Het betreft vertegenwoordigers uit de kring van de provincies, de waterschappen en de gemeenten.

Belanghebbenden en belangstellenden

Een ieder, zowel belanghebbenden, belangenbehartigers en belangstellenden, kunnen in de formele besluitvormingsprocedure een zienswijze indienen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, het plan-MER en het (ontwerp)Programma Integraal Riviermanagement.

6.3 Informatie en zienswijzen

Notitie Reikwijdte en Detailniveau inzien

Voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau is op 22 januari 2020 openbaar gemaakt in de Staatscourant en in diverse regionale kranten (de Stentor-Groot Deventer en de Stentor-Groot Zwolle, De Gelderlander-Regio Arnhem/Doetichem en De Gelderlander-Regio Nijmegen, AD Utrecht-ed. Oost, AD Utrecht-ed. Zuid, AD Rotterdam-ed. Oost, AD Rivierenland-totale oplage, Brabants Dagblad-Ed. 's-Hertogenbosch/Zaltb. De Stem-Editie Oosterhout, en De Limburger) en in te zien op www.platformparticipatie.nl/IRM. Daarnaast ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van 23 januari 2020 tot en met 19 februari 2020 ter inzage op een aantal locaties in het plangebied (zie hiervoor “kennisgeving zienswijze-procedure Integraal Riviermanagement” en www.platformparticipatie.nl/IRM).

Reageren op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Een ieder kan van 23 januari 2020 tot en met 19 februari 2020 een reactie geven op de inhoud van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Deze reactie kan als volgt gegeven worden:

Digitaal

Bij voorkeur ontvangen wij uw zienswijze via: www.platformparticipatie.nl/IRM.

Per post

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Participatie
o.v.v. Programma Integraal Riviermanagement
Postbus 20901,
2500 EX Den Haag

Mondeling

Telefonisch tijdens kantooruren 070 456 89 99.

Dit is een uitgave van de

Rijksoverheid

Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

versie 9 januari 2020